

Metodické usmernenie

Hlavného odborníka MZ SR pre ortopédiu určené pre manažment pacientov v období núdzového stavu v dôsledku pandémie COVID-19

Toto metodické usmernenie slúži ako návod na poskytovanie ambulantnej a nemocničnej zdravotnej starostlivosti počas pandémie COVID-19. Tieto základné postupy sú publikované v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 113 zo dňa 15. marca 2020, Opatrením Úradu verejného zdravotníctva SR pri ohrození verejného zdravia č. OLP12595/2020 účinného od dňa 16.03.2020, vydaného z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 vyhlásenou dňa 11.03.2020 generálnym riaditeľom Svetovej zdravotníckej organizácie.

Cieľom predkladaného metodického usmernenia je poskytnúť zásady a usmernenie pre optimalizáciu odkladnej a neodkladnej zdravotnej starostlivosti v klinicky i epidemiologicky problémových situáciách v ambulantnej i nemocničnej sfére v odbore ortopédia.

1. Ortopedická ambulancia

1.1. Všeobecné ustanovenia

Ortopéd poskytuje zdravotnú starostlivosť v štandardných ordinačných hodinách schválených VÚC pre ortopedickú ambulanciu (ďalej len „ambulancia“). Postupuje v súlade s aktuálnym znením Usmernenia Hlavného hygienika SR a platným štandardným preventívno-diagnosticko-terapeutickým postupom pre COVID-19. Na dennej báze sleduje usmernenia, rozhodnutia a pokyny Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, orgánov samosprávy a hlavného odborníka MZ SR pre odbor ortopédia. Z epidemiologických dôvodov je nevyhnutné eliminovať kontakt zdravej populácie s chorými. Zorganizujte si prácu tak, že pacient bude vyšetrený po telefonicko konzultácii s lekárom, a bude objednaný na približný čas vyšetrenia (vhodné je vypísať nielen oznam s telefónnym číslom, na ktorom Vás zastihnú, ale aj na webovej stránke). Objednávanie pacientov si lekár organizuje tak, aby sa minimalizoval kontakt medzi jednotlivými pacientmi.

1.2. Liečebno-preventívna činnosť

Ortopéd realizuje fyzické vyšetrenie, či ošetrenie najmä u pacientov s akútnymi ťažkosťami. Pacienti kontaktujú ortopedickú ambulanciu prípadne ošetrojúceho lekára telefonicky. Po odobratí anamnestických údajov od pacienta ortopéd zväži neodkladnosť stavu a jeho riešenie. U pacientov s ťažkosťami, ktorí nemajú akútne zhoršenie, sa ortopedické ošetrenie na ambulancii poskytuje po telefonicko konzultácii a zvážení jeho potreby. Poskytuje sa najmä formou telefonicko konzultácie a telemedicíny. Prevádzka ortopedickej ambulancie musí spĺňať požiadavky na zabránenie šíreniu infekčného ochorenia COVID-19 podľa aktuálneho usmernenia Hlavného hygienika SR. U pacientov so závažnými ťažkosťami s podozrením na ochorenie COVID-19, prípadne dôvodné riziko positivity na SARS-CoV-2 najmä u pacientov v karanténe, sa postupuje podľa aktuálneho usmernenia Hlavného hygienika SR, prípadne RÚVZ a odporúča sa realizovať ošetrenie pacienta na príslušnom regionálnom pracovisku - ústavnom zdravotníckom zariadení, určenom pre ošetrovanie pacientov s pozitivitou COVID-19.

1.3. Posudková činnosť

Pacienti, ktorí potrebujú ortopedické vyšetrenie pre iné, nie neodkladné príčiny, ako sú potvrdenia, posudková činnosť prípadne preventívne prehliadky u detí ortopéd zvaží dôvod a potrebu vyšetrenia, aktuálnu epidemiologickú situáciu, ako i prípadné riziká prenosu infekčného ochorenia na zdravotnícky personál, prípadne iných pacientov a podľa uvedených okolností rozhodne o možnosti realizovať ortopedické vyšetrenie.

1.4. Personálne zabezpečenie

V ambulancii ortopéda pracuje počas pandémie COVID-19 obmedzený počet zamestnancov na nevyhnutné minimum.

1.5. Protiepidemiologické opatrenia

Personál ortopedickej ambulancie dbá pri prevádzke ambulancie na zvýšenú hygienu, častejšiu dezinfekciu nad rámec bežných odporúčaní. V ambulancii je k dispozícii osobitne vyhradená nádoba na infekčný odpad s označením. Personál dezinfikuje miesta, kde dochádza k častému styku pacientov aj personálu, ako sú kľučky, operadlá a bočnice stoličiek, toalety. Vhodné je často vetrať priestory ambulancie i čakárni. Ak je počas dňa v ambulancii veľa pacientov je vhodné urobiť tzv. dezinfekčnú prestávku každé 4 hodiny.

1.6. Triedenie pacientov v ambulancii

V prípade, ak pacient príde pred čakáreň / do čakárne, personál ambulancie zabezpečí triedenie pacientov tak, aby pacienti s podozrením na COVID-19 boli ihneď izolovaní (ak nie je možné mať samostatnú miestnosť na izoláciu, tak oddeliť zónu od iných pacientov aspoň 3 metre, s nasadením FFP1 pacientovi). Vhodné je, aby pred čakárňou bolo zreteľne napísané na aké telefónne číslo môže pacient zavolať a skonzultovať svoju návštevu v prípade, ak stojí už pred čakárňou a nie je objednaný na vyšetrenie. Pre prípad, že ide o pacienta bez mobilného telefónu a teda bez možnosti pred ambulanciou zatelefonovať je nutné zabezpečiť, aby personál ambulancie pravidelne kontroloval priestory čakárne (vrátane vonkajšieho priestoru).

Všetkých pacientov, ktorí potrebujú zdravotnú starostlivosť, sa ortopéd/ambulantná sestra opýta na základné „triediace otázky“:

1. Máte Vy alebo iná blízka osoba pozitívnu cestovateľskú anamnézu – cestovali ste posledných 21 dní do zahraničia? (za rizikové krajiny sa považujú VŠETKY krajiny).
2. Boli ste Vy, alebo iná Vám blízka osoba v kontakte s osobou s potvrdenou infekciou koronavírusom?
3. Ste Vy alebo iná Vám blízka osoba v nariadenej karanténe? (nariadenej RÚVZ, alebo na základe opatrení vlády)?
4. Máte Vy alebo iná Vám blízka osoba príznaky infekcie dýchacích ciest?

Prístup pacientov do priestorov ambulancie – ideálne do čakárni – umožní lekár len po zodpovedaní „triediacich“ otázok. Odporúča sa taktiež pri vstupe do ambulancie odmerať pacientovi telesnú teplotu bezdotykovým teplomerom. Odporúčame vytvoriť si jednoduchý dotazník, ktorý pacient vypíše,

podpíše a odovzdá pri príchode do ambulancie, kde sa založí do zdravotnej dokumentácie (zaznamenať dátum aj čas).

1.7. Klinické vyšetrenie

Ak sú odpovede na všetky triediace otázky negatívne, pacienta ortopéd podľa zásad správnej klinickej praxe v plnom rozsahu. Pacient môže vstúpiť do priestorov ambulancie len s nasadenou bariérovou ochranou tváre (rúško, v krajnom prípade šatka a pod.). Pacient pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia nesmie používať respirátor s výdychovým ventilom. Pri vstupe do ambulancie sestra vyzve pacienta a dohliadne na dôkladné umytie si rúk podľa poučenia, prípadne aplikuje alkoholový dezinfekčný prostriedok na ruky. Pri vyšetrení ortopéd, aj personál použijú ochranné prostriedky bariérovej ochrany odporúčané usmernením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky prípadne štandardným postupom v zdravotníctve – COVID-19 (ďalej ŠPDTP), v prípade ich momentálneho nedostatku použije štandardné ochranné prostriedky podľa odporúčaní pre minimálne materiálo-technické vybavenie ambulancie, ktoré môžu byť posilnené použitím 2 rúšok naraz, ochranou očí, prípadne jednorazovým plášťom. Po vyšetrení je vykonaná dôkladná dezinfekcia povrchov podľa epidemiologických usmernení. Chronickú medikáciu rieši ortopéd vystavovaním e-receptov.

1.8. e-zdravotníctvo

Ambulantnému ortopédovi sa odporúča, ak dopyšal nemal aktívnu službu e-zdravotníctvo, aby sa na túto službu, čo najskôr napojil, najmä pre potreby potencionálneho zastupovania sa.

1.9. Ochranné pomôcky

V situácii, keď personál ortopedickej ambulancie nedisponuje ochrannými pomôckami, uzatvorí ambulanciu pre fyzickú návštevu pacientov a o situácii informuje lekára samosprávneho kraja a krajského odborníka mailom. Ortopéd však naďalej poskytuje telefonické alebo iné elektronické konzultácie, zabezpečuje predpis e-receptov .

1.10. Dokumentácia

Ambulantný ortopéd zaznamená všetky výkony do dokumentácie, žiada si údaje od pacienta a napíše krátku správu, aj o telefonickej konzultácii/vyšetrení a odloží ju do dokumentácie a archivuje. To platí aj pri zastupovaní kolegov.

1.11. Základný sonografický skrining novorodencov

Základný sonografický skrining novorodencov sa riadi podľa platného metodického usmernenia a musí byť realizovaný do konca 6 týždňa dieťaťa. Na vyšetrenie je novorodenec objednaný telefonicky. Pri príchode do ambulancie matka (prípadne iná osoba, ktorá prichádza s dieťaťom) vypisuje dotazník, resp. odpovedá na triediace otázky. V prípade negatívnych odpovedí sa vyšetrenie realizuje za prísnych hygienických podmienok. Prednosť dávame jednorazovým materiálom, medzi jednotlivými vyšetreniami dezinfikujeme všetky kontaktné plochy a sonografickú sondu. V prípade, že sonografické vyšetrenie nie je možné realizovať do 6 týždňov života dieťaťa (v prípade karantény rodiny pre COVID-19, resp. kontakt s nakazenými) je nutné vyšetrenie vykonať po skončení karantény najneskôr do konca 8 týždňa života novorodenca.

<https://www.standardnepostupy.sk/postupy-pre-ambulancie/>

<https://www.standardnepostupy.sk/klinicky-protokol-spntp-klinicky-manazment-podozrivych-a-potvrdenych-pripadov-covid-19/>

https://standardnepostupy.sk/files/200000417-8e2238e226/OOPP_pri%20starostlivosti_o_osoby_so%20suspektnou_alebo_potvrdenou_covid19.pdf

2.Ortopedické oddelenie/klinika

2.1. Všeobecné ustanovenia

Nemocničné ortopedické resp. ortopedicko-traumatologické pracoviská poskytujú starostlivosť v odbore ortopédia. Táto starostlivosť zahŕňa aj ošetrovanie akútnych úrazov pohybového aparátu. Každá nemocnica má vypracovaný algoritmus protiepidemiologických opatrení, za ktoré zodpovedá vedenie nemocnice.

2.2. Stratifikácia ortopedických operačných výkonov podľa diagnózy a urgentnosti realizovania operačného výkonu pre nemocnice a zariadenia jednotňovej zdravotnej starostlivosti

Pri ortopedických operáciách v krízovom stave sa musí prihliadať na aktuálnu epidemiologickú situáciu daného zdravotníckeho zariadenia, či geografickej lokality. Zároveň na dostupnosť anestézie, na materiálno-technické zabezpečenie, zabezpečenie predpísanými OOP ako i na personálnu situáciu. Týmto usmernením sa ruší pôvodná stratifikácia výkonov podľa MU verzia 1 a 2. Pacienti sú do operačného programu zaraďovaní podľa aktuálneho zdravotného stavu. Pacienti zaradení do čakacej listiny na elektívnu (plánovanú)operáciu, ktorí boli odložený pre pandémiu COVID-19 sú priebežne zaraďovaní do operačného programu. Pri zaraďovaní zostáva zachované pôvodné poradie pacientov v čakacích listinách. Výnimku tvoria stavy, kedy došlo k výraznému zhoršeniu ochorenia, pre ktoré je plánovaná operačná liečba. O zmene poradia v čakacej listine rozhoduje vedúci pracovník (prednosta, alebo primár) a o tomto postupe a zmene v poradí pacientov, vykoná záznam do zdravotnej dokumentácie ošetrojúci lekár.

2.3. Predoperačná príprava

Predoperačné vyšetrenia sa realizujú prostredníctvom praktických lekárov a internistov podľa požiadaviek nemocničného zariadenia/operátora v plnom rozsahu. Nevyžaduje sa 14 dňová predoperačná karanténa a v zmysle platného usmernenia Hlavného hygienika SR, prípadne RÚVZ je predoperačné testovanie na COVID-19 indikované len u rizikových pacientov.

2.4. Informovaný súhlas

Pri plánovaní elektívnej operatívy v tomto období sa odporúča, aby bola veľká pozornosť venovaná poučeniu pacienta o epidemiologickej situácii a odlišnostiach od bežnej klinickej praxe. Je potrebné informovať pacienta o nasledujúcich skutočnostiach:

- pacient môže byť opakovane testovaný na COVID-19

- pacient by mal hlásiť akékoľvek príznaky infekcie, ktoré sa vyskytnú pred alebo po operácii
- ak bude podozrenie na nákazu, alebo bude nákaza COVID-19 prítomná v rámci predoperačných vyšetrení, operačná liečba bude odložená
- napriek všetkým preventívnym opatreniam, infekcia COVID-19 počas hospitalizácie nie je nikdy úplne vylúčená. Napriek tomuto riziku, pacient súhlasí s operáciou.
- pacient rozumie a súhlasí, že jeho zdravotná starostlivosť bude organizovaná podľa súčasne platných epidemiologických smerníc
- čas hospitalizácie môže byť redukovaný na absolútne minimum
- návštevy rodiny a známych môžu byť počas hospitalizácie zakázané
- rehabilitácia môže prebiehať vo forme autorehabilitácie v domácom prostredí
- pacient rozumie, že hygienické a epidemiologické nariadenia sa môžu počas jeho pobytu zmeniť na základe nových poznatkov o epidémii a súhlasí s dodržiavaním týchto nariadení

Informovaný súhlas okrem štandardných údajov o pacientovi a poučení o operácii obsahuje aj vyjadrenie(čestné prehlásenie) k nasledujúcim skutočnostiam:

- v období posledných 2 týždňoch som nebol/a v zahraničí, rovnako žiaden z mojich rodinných príslušníkov s ktorými žijem v spoločnej domácnosti
- nie som si vedomý, že som bol v kontakte s osobou COVID-19 pozitívnou
- nemám žiadny z príznakov infekčného ochorenia (zvýšenú teplotu, kašeľ, ťažkosti s dýchaním, bolesti svalov, strata čuchu a/alebo chuti, celkovú únavu...)

<https://www.standardnepostupy.sk/postupy-pre-nemocnice/>

V Bratislave 19. 5. 2020

Vypracoval: MUDr. Andrey Švec, PhD., MPH

hlavný odborník MZ SR pre ortopédiu